

На жаль, в Україні відсутня практика використання корпоративних інформаційних систем в аграрному секторі, що надзвичайно ускладнює процес моніторингу його стану та розвитку. Визначення можливостей впровадження таких програмних продуктів на сільськогосподарських підприємствах повинно стати напрямом подальших досліджень.

Література

1. *Карминский А. М.* Информационные системы в экономике: Методология создания: учеб. пособие в 2-х ч. / А. М. Карминский, Б. В. Черников. — М.: Финансы и статистика, 2006. — 336 с.
2. *Карминский А. М.* Информационные системы в экономике: Практика использования: учеб. пособие в 2-х ч. / А. М. Карминский, Б. В. Черников. — М.: Финансы и статистика, 2006. — 240 с.
3. *Місюрів А. В.* Інформаційні системи і технології в обліку: навч. посібник / А. В. Місюрів. — Харків: ХНАМГ, 2007. — 80 с.
4. *Татарчук М. І.* Корпоративні інформаційні системи: навч. посібник / М. І. Татарчук. — К.: КНЕУ, 2005. — 291 с.
5. *Терещенко Л. О.* Інформаційні системи і технології в обліку: навч. посібник / Л. О. Терещенко, І. І. Матієнко-Зубенко. — К.: КНЕУ, 2004. — 187 с.

В. М. Мурашко, канд. екон. наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Національний університет державної податкової служби України
Н. Б. Стovolос, співвикладач,
Сумський національний аграрний університет

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ МАШИН (ЕОМ) І КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ КОНТРОЛЮ І РЕВІЗІЇ ФІНАНСОВО- ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

The article considers directions of the use of electronic computers and computer technology in the system of calculation, control and revision of the financial economic activity of the enterprises.

Контроль, в тому числі фінансово-господарський контроль та ревізія, як одна із функцій управління являє собою процес визначення якості та корегування відповідними працівниками покладених на них функцій, що направлені на досягнення цілей підприємства. Його мета своєчасно виявити слабкі місця та помилки

в фінансово-господарській діяльності підприємства, своєчасно виправити їх і не допустити повторення.

Визначний спеціаліст в галузі економічних систем колишнього Радянського Союзу П. Л. Акофф в монографії «Планирование в больших экономических системах» пише, що — «система руководства, система принятия решений сильно взаимосвязаны между собой и эти системы не следует рассматривать и тем более проектировать как каждую обособлено» [1].

Широке впровадження в систему управління в фінансово-господарську діяльність на підприємствах сучасних електронно-обчислювальних машин (ЕОМ) та комп'ютерних технологій в значній мірі змінює систему працівників — менеджерів, фінансистів, бухгалтерів. Між тим, дослідження діючої практики показує, що і до теперішнього часу в контрольно-ревізійної служби і зокрема в проведенні ревізій на підприємствах ЕОМ майже не використовуються.

В теорії і на практиці з питання використання ЕОМ при здійсненні контрольних процедур та ревізій одержали розповсюдження дві протилежні думки. Перша полягає в тому, що при проведенні ревізій застосування ЕОМ недоцільно, і тому ревізорам краще використовувати більш прості обчислювальні машини які найбільш економічно вигідні. Друга — ревізору достатньо одержати доступ до ЕОМ, передбачити в програмі ревізії відповідні роботи, для виконання яких слід використовувати високопродуктивну техніку, і ЕОМ почнуть виконувати математичні і логічні операції, видавати необхідну інформацію на дисплей або до друку. В результаті різко підвищиться продуктивність і ефективність праці ревізуючих та контролюючих. В зв'язку з цим, слід зазначити, що в дійсності в умовах традиційного ведення обліку для перевірки підсумків, таксування, підрахунків, розрахунків в первинних документах і облікових реєстрах доцільно застосувати прості обчислювальні машини. але при цьому постає питання, як використовувати ці прості обчислювальні машини при проведенні ревізій в умовах, наприклад, ділового ведення бухгалтерського обліку і автоматизованого документування господарських операцій? В умовах новітніх технологій обліку, комплексно-автоматизованих процесів збору первинної інформації і її подальшого обробітку немає місця для використання простої обчислювальної техніки при проведенні ревізії. Проте це все не означає, що при сучасному рівні розвитку автоматизації обліку настав час прості клавішні обчислювальні машини списувати для музейного зберігання. На наш погляд їх можна використовувати, наприклад, при

частково механізованій системі збору первинної інформації, а також в умовах традиційної системи ведення.

Деякі економісти вважають, що при значному об'ємі однорідних обчислювальних робіт для виконання операцій, що пов'язані з математичними і логічними операціями, доцільно використовувати більш продуктивну обчислювальну техніку, тобто ЕОМ. Однак шляхів для вирішення цих питань, та методики використання ЕОМ при здійсненні контролю та проведенні ревізій вони, як правило, не визначають.

Для вирішення за допомогою ЕОМ будь-якого характеру управлінських завдань, у тому числі і контрольно-ревізійних, необхідно здійснити цілий комплекс робіт по проектуванню функціонального, інформаційного, організаційного, програмного й інших видів забезпечення автоматизованої обробки інформації. Тому не вирішує проблему до ЕОМ і включення відповідної роботи у програму для ефективного використання ЕОМ в процесі здійснення контролю та проведення ревізії.

На наш погляд, застосування ЕОМ при проведенні ревізій можливо і в умовах традиційних форм бухгалтерського обліку, наприклад, при обробці первинних документів з обліку руху товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів в касах підприємств тощо. За допомогою ЕОМ можна відновлювати облік згідно первинних документів з метою отримання оборотних відомостей по руху товарно-матеріальних цінностей у вартісному вираженні і грошових коштів, виявлення результатів інвентаризацій (за наявності відповідного програмного забезпечення). Такий, хоч і не значний досвід використання ЕОМ (персональних) є в деяких експертних установах.

В умовах традиційної ведення обліку на підприємствах, можна також розробляти відповідні програми для перевірки показників звітності підприємств для виявлення ознак з метою спотворення показників і приховування доходів. Однак такий метод застосування ЕОМ при здійсненні контролю та проведенні ревізій, не дивлячись на зменшення трудомісткості відновлення обліку, одержання більш достовірних і якісних результатів, носить тільки локальний, обмежений характер.

В умовах застосування комп'ютерних технологій поряд з паперовими носіями інформації створюються ще й електронні її носії. Для проведення перевірки цих умовах потрібно вміти здійснити обробку даних, що зберігаються на електронних носіях інформації. В зв'язку з цим доцільно до складу контрольно-ревізійних груп включати спеціалістів з технології комп'ютерної

обробки економічної інформації і зокрема облікової. Але при цьому слід мати на увазі, що в програмах можуть бути приховування зловживань за рахунок спотворень і перекручування в цих програмах, що потребує залучення до ревізії програмістів.

За допомогою ЕОМ можна автоматизувати виникаючі в процесі ревізії як математичні (додавання, віднімання і інше), так і логічні (порівняння, вибірка, інше) дії. Інформаційні масиви, банки даних дозволяють використовувати програмним шляхом в будь-який проміжок часу великі об'єми інформації для проведення ревізії з метою виявлення різного роду зловживань, відхилень і порушень. Контрольно-ревізійний та програмний контроль можливий тоді, коли при проектуванні будуть враховуватися потреби контрольно-ревізійних служб. Для реалізації цього завдання пропонується рішення про доцільність створення поряд з підсистемою «Бухгалтерський облік» підсистеми «Фінансово-господарський контроль» або «Фінансово-господарський контроль і ревізія» Однак з такою позицією навряд чи можна погодитися.

При вивченні контрольної інформації і контрольно-ревізійних завдань, що вирішуються в підсистемі «Фінансово-господарський контроль і ревізія» виявляється, що практично всі контрольні завдання по окремих ділянках обліку повинні вирішуватись в підсистемі «Бухгалтерський облік». Наприклад, машинограми, в яких відображені відомості про прості обладнання по причинах і винуватцях, розрахунок амортизаційних відрахувань, оборотна

відомість розподілу нарахованої заробітної плати по кореспондуючих рахунках, повинні бути одержані при автоматизованому обробітку облікової інформації на підприємстві.

При здійсненні контролю ревізори можуть використовувати не тільки інформацію завдань, що вирішуються в підсистемі «Бухгалтерський облік», але інформацію із інших підсистем. Зокрема ряд завдань по виявленню крадіжок може вирішуватись в підсистемі «Аналіз господарської діяльності підприємства» оскільки в результаті аналізу ряд показників фінансово-господарської діяльності підприємства можна виявити різного роду протиріччя, які свідчать про ознаки зловживань. АЛЕ такі завдання необхідно включати в цю підсистему на стадії її проектування.

Розробку завдань (в формі контрольно-ревізійного комплексу) доцільно доручити проектним організаціям при безпосередній участі ревізорів, що дозволить обґрунтовано сформулювати функціональні завдання, включити в масиви інформації дані, які необхідні для контролю ревізії, передбачити видачу до друку і на дисплей відхилень, які свідчать про ознаки зловживань і інше. Функ-

ціонування контрольно-ревізійних комплексів завдань найбільш ефективно в умовах широкого розповсюдження типових проектних рішень і пакету прикладних програм (ППП), а також нових технологій обробки облікової інформації.

Сучасні експлуатаційні можливості комп'ютерів дають можливість здійснювати програмний контроль господарських операцій і процесів діяльності підприємства шляхом використання прийомів контролю та перевірки технології обробки облікової інформації.

Хоч можливість викривлень і зловживань в умовах комп'ютеризації обліку знижується, але практично лазейки для них залишаються. Особливо тяжко виявити різні зловживання в умовах комп'ютеризації обліку у випадках зрошування програмістів і операторів, які можуть закладати в програмах певні відхилення з метою зловживань (неповне оприбуткування цінностей або зайве їх списання, неповне відображення і перерахування сум податків і платежів до бюджету і т.д.). В умовах комп'ютеризації обліку зловживання можуть створюватись і приховуватись відсутністю або спотворенням програмного забезпечення. У зв'язку з тим, що система автоматизованого контролю повинна обов'язково передбачатись в проекти автоматизації обліку, ревізор повинен перевірити проектну документацію на створення такої системи.

Література

1. *Акофф Б. Л.* монографія «Планирование в больших экономических системах». — М.: Советское Радио, 1972. — 111с.

О. В. Мурашко, канд. екон. наук,
В. о доцента кафедри бухгалтерського обліку і аудиту,
Міжгалузевий інститут управління

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ І СУЧАСНИЙ СТАН АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ В НАШІЙ ДЕРЖАВІ

The article considers historical aspects of becoming and developing of the calculating techniques, of the modern state of the electronic computer technology.

Особливості облікових процедур обумовлюють необхідність впровадження технічних засобів для автоматизації обліку. Тому варто зупинитись на важливих історичних аспектах, що передували процесам автоматизації обліку взагалі.